

узагальнити відомі й не відомі раніше факти та явища (такий підхід був основним у фундаментальних працях попереднього мистецтвознавчого періоду, які стали етапними в розвитку своїх галузей). Потрібно осмислювати історичну спадкоємність в розвитку жанрів і стилістики (тобто застосовувати генетичний підхід) і, водночас, змін у науковій літургії (поглиблення й розширення її теоретичної бази в руслі найновіших дослідницьких тенденцій та аналогічних процесів у творчому житті).

1. Аверинцев С. С. Категории поэтики в смене литературных эпох [Электронный ресурс] / С. С. Аверинцев. – Режим доступа : http://tortuga.angarsk.su/fb2/averis22/Kategorii_poetiki.fb2_1.html.
2. Антипова Т. Виктор Калинин как представитель Новой московской школы церковной музыки / Татьяна Антипова // Гимнология: ученые записки научного центра русской церковной музыки имени протоиерея Димитрия Разумовского. – Вып. 1 / отв. ред. И. Лозовая. – М.: Мос. гос. консерватория им. П. И. Чайковского, Изд. дом “Композитор”, 2000. – С. 610–618.
3. Гарднер И. А. Предисловие и введение (история богослужебного пения русской православной церкви) [Электронный ресурс] / И. А. Гарднер // Регентское дело. – 2004. – № 1. – Режим доступа : <http://www.regentskoedelo.org/journal/2004/1/y4n1p4.pdf>.
4. Гарднер И. Система русского богослужебного пения (история богослужебного пения русской православной церкви) / И. А. Гарднер // Регентское дело. – 2004. – № 2. – С. 6–10.
5. Гарднер И. А. К вопросу о переложении церковных роспевов для хора [Электронный ресурс] / И. А. Гарднер. – Режим доступа : http://www.seminaria.ru/chsing/gardner_perelozh.pdf.
6. Герасимова-Персидская Н. А. Русская музыка XVII века – встреча двух эпох / Н. А. Герасимова-Персидская. – М.: Музыка, 1994. – 126 с.
7. Зосім О. Західноєвропейська духовна пісня на східнослов'янських землях у XVII–XIX століттях : [монографія] / О. Л. Зосім. – К.: ДАККІМ, 2009. – 204 с.
8. Кліпінгер Д. Інтертекстуальність / Девід Кліпінгер // Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарлза Е. Вінквіста, Віктора Е. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. О. Шевченко. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – С. 171–172.

Современная методология позволяет существенно переосмыслить критерии исследования таких традиционных явлений, к которым принадлежит украинская богослужебно-музыкальная культура. В статье уточнен и конкретизирован ряд понятий, на которые, по научной традиции, опираются ученые при исследовании этого феномена.

Ключевые слова: украинская богослужебно-музыкальная культура, методология, критерии, стадильность, церковное пение.

Modern methodology allows to significantly reconsider the criteria for the study of such phenomena, which belonged to the Ukrainian liturgical-musical culture. In the article specified and concretized a number of concepts on which, in the scientific tradition, based scientists in the study of this phenomenon.

Key words: Ukrainian liturgical-musical culture, methodology, criteria, stadialness, church singing.

УДК 76.02;7.035

Одарка Сопко

РУКОПИСНА СПАДЩИНА ІВАНА ЮГАСЕВИЧА СЕРЕДИНИ XVIII – ПОЧАТКУ XIX ст.

У статті йдеться про рукописну спадщину відомого закарпатського переписувача та мініатюриста Івана Югасевича на основі біографічних даних і прикладів зразків манускриптів з 1759 до 1812 років.

Ключові слова: Закарпаття, переписувачі, рукописна книга, Ірмологіон, мініатюри, орнаментальні заставки.

До видатних здобутків закарпатської культури належить рукописна спадщина закарпатського художника-переписувача Івана Югасевича (1741–1814). А дослідження невідомих сторінок рукописної книги XVIII–XIX століть окремих регіонів є важливим завданням сучасного мистецтвознавства.

З літературних джерел довідуємося [8, с.27–28], що Іван Югасевич Склярський народився в комітаті Шарош у 1741 році в селі Прикра Свидницького округу (тепер – Словаччина). Навчався у Львові. Із запису в Ірмологіоні Югасевича за 1795 рік, який знаходиться в церкві села Невицьке [9, с.87, 88], на одному з полів аркуша є записи різних почерків латинською мовою. Один із них належить Андрію Буковському, пароху села Сімерки. У ньому мовиться про те, що Іван Югасевич у молоді роки отримав повідомлення про можливість навчатися за державний кошт в одній із богословських шкіл Полонії мистецтву хорового співу, переписуванню й оформленню книг. Точніше про навчання Івана Югасевича у Львові (1756–1760) можна довідатись із матеріалів О.Петрова [9, с.86, 88]. Іван Панькевич дослідив, що манускрипт Літургікон за 1759 рік знаходиться в церкві св. Миколи (1658) словацького села Бодружал біля кордону з Польщею. До речі, ми відвідали у 2009 році село Бодружал, але, на превеликий жаль, книга в церкві не зберігається. У запису вкладної вищезгаданого рукопису йдеться про навчання Івана Югасевича у Львівській братській школі, яку в той час називали академією. Історик Ізидор Шараневич пише [10, с.21], що ця школа була на правах “академії”, а в королівських грамотах вона називається *schola tractandis liberalibus tibus* (Географическо-исторические статьи. Львів, 1875, 17). У частині зазначеної зазначено: “...въ которую даль 28 голышов в академии Львовской потрудившимся Иоаннм Югасом, которую дал во веси Прикра...”. Вважається, що цей Іоан Югас ніхто інший як Іван Югасевич. Незважаючи на те, що він робив свої записи на земплінсько-ужанському говорі, у його мові зустрічаються деякі галіцизми (полонізми), що є наслідком навчання в місті Львів.

Після закінчення навчання у Львові Югасевич повернувся до села Прикра, де служив співочителем-дяком. У період перебування в рідному селі Прикра він переписав та оформив чимало книг. Про це свідчать запис у манускриптах Ірмологіонів за 1778–1779 та 1784–1785 роки: “...писал Іван Югасевич Склярки у веси Прикра при храмі архистратига Христова Михайла...”, запис у Літургіконі за 1759 рік: “... писал Іоан Югасевич Склярки, у веси Прикръ при церкві архистратига Х(с)ва Михайла. Докончиса року божія 1779, м(с)ца юнія, дня 2. На звороті: Сія книга, зовема Ірмолои, куплена естъ о(т) дяка прикранскаго Іоана Югасевичъ до веси Нижно – Писанна, дохраму стога архистратига Х(с)ва Михайла, за златы вонашы 8, ...”. Із записів довідуємося, що подібні книги замовляли громади із сусідніх сіл за відповідну оплату.

Наша стаття є спробою визначити на базі польових досліджень головні віхи життя й творчості Івана Югасевича. Визначити основні періоди творчості митця та головні образно-стилістичні риси його рукописної спадщини.

Ми побували в серпні 2009 року на батьківщині Івана Югасевича-Склярського в селі Прикра Свидницького округу Пряшівського краю. Це – маленьке гірське село, виникнення якого датується з 1556 року, розташоване близько до кордону з Польщею, дуже схоже на закарпатські гірські села. У ньому є пам’ятка архітектури XVIII століття – дерев’яна церква святого Архангела Михайла. Виявилось, що фундатором тієї церкви був Іван Югасевич Склярський. Про це свідчить напис на верхній перекладині у вівтарній частині: “Іоан Югасевичъ Склярський фундаторъ року Божого А Ж О S”. Що означає: “Іван Югасевич Склярський є фундатором церкви в 1776 році”. Очевидно, за зразок церкви він обрав храм із сусіднього села Бодружал, бо вона майже така сама, тільки менша за розмірами. Тут підтверджується інформація С.Гостиняка [1, с.2] про те, що Югасевич був ще й народним архітектором та іконописцем. Ми припускаємо, що Югасевич міг бути причетний і до виконання іконостаса в тій церкві. Підставою для цього є його мініатюри з Ірмологіону за 1784–1785 роки, який знаходиться у Львівському історичному музеї. Ці мініатюри дуже подібні за характером виконання та авторською манерою до надпрестольної ікони Архангела Михайла. До речі, ікон Архангела Михайла в названій церкві аж три. Але прослідковується найбільша схожість мініатюри з надпрестольною іконою, яка знаходиться в центральній частині церкви справа. Із цього випливає, що Югасевич започаткував будівництво церкви, не виключено, що за кошти, отримані від продажу книжок. Можливо, він має відношення й до виконання іконостаса вищеназваної церкви.

Із літературних джерел відомо, що Югасевич служив дяком і вчителював у різних селах Закарпаття. Довгий шлях до села Невицьке він міг пройти через села, розташовані в гірських районах Східної Словаччини. Про пізніший період діяльності Югасевича довідуємося із записів

в Ірмологіоні за 1795 рік Андрія Буковського, пароха села Сімерки, що двадцять років – з 1795 року й до кінця життя – він прожив у селі Невицьке на Закарпатті [9, с.88].

Як й інші сільські дяки XVIII – початку XIX століть, Югасевич був тою основною культурною силою у віддалених селах, яка задовольняла потреби пастви. Він виконував функції сільського голови, виготовляв колеса для возів, дякував у церкві, переписував й оформляв церковні книги, різноманітні збірники та приватні папери [2]. Для пастви укладав збірники церковних співів з нотами й без нот, куди додавав світські народні пісні, ним записувані, або власні вірші. Часто включав у збірники перероблені ним пісні, прислів'я та приказки, зібрані в селах Східної Словаччини та Закарпаття. До числа таких співців-переписувачів XVIII – початку XIX ст., на Закарпатті, крім Югасевича відносять “Гашинського півця” Івана Ріпу (1764–1861) і “півцеучителя” села Руська Мокра Михайла Бистрана [5]. З літературних джерел відомо, що два останні автори проявили себе більше як поети-співці. Югасевич, одночасно із захопленням поезією та фольклористикою, виявив свій таланти як оригінальний книжковий мініатюрист та орнаменталіст. Він виконував книжкові мініатюри, заставки, ініціали й кінцівки до рукописних пісенників, календарів та Ірмологіонів, які сам укладав і переписував. Не займався Іван Югасевич рукописанням тільки в “пасхальні дні” [2].

У процесі дослідження біографії художника ми виявили ще один цікавий факт із його життя. Побувавши в церкві села Невицьке у вересні 2007 року, на табличці, прибитій зі зворотного боку іконостаса, знайшли напис, зроблений рукою Івана Югасевича. Ідеться про тих людей, які виконували іконостас і фінансово підтримували будівництво церкви. У переліку є й ім'я Югасевича: “... за оусиловане... Пароха Столичног Пъвца Іоана Югасевичъ...” [11, с.148–149].

Із першої частини запису вкладної Ірмологіону за 1795 рік відомо, що Югасевич переписав та оформив більше 30-ти Ірмологіонів, у т. ч. переписав багато інших церковних і ділових паперів [9, с.87–88]. Далі мовиться про те, що 15-го грудня 1814-го року несподівано помер 73-річний дяк Невицької церкви Іван Югасевич: “... у цьому місці Іван Югасевич ніс вірцеву службу протягом 20-ти років. Тут у 73 роки зустрів свою вічність... Іван Югасевич похований з почестями на території Невицької церкви, навпроти крилосу, 15 грудня 1814 року”.

Наприкінці 2004 року з нагоди 190-ї річниці з дня смерті Івана Югасевича на церкві села Невицьке Ужгородського р-ну відкрили меморіальну дошку, яку було урочисто освячено. Ініціатором цього благородного почину став голова товариства “Просвіта” у Невицькому Микола Вагера. А 15 грудня 2009 року відбулося поминальне богослужіння з дня смерті митця сільським церковнослужителем Василем Вайдulichем. Ці дії підтверджують вищезгадані записи Андрія Буковського про велику шану й пам'ять сучасників-поціновувачів цієї багатогранної особистості – Івана Югасевича.

Відвідавши дерев'яні храми XVII, XVIII століть у селах Східної Словаччини, ми переконалися, що місцезнаходження рукописів Югасевича, про які згадував у листі С.Гостиняк [1, с.2], у с. Прикра, Бодружал і Петрина не підтвердилося. Про це також нам засвідчив греко-католицький священник цих приходів отець Мартін Костільник. Він бережно зберігає стародруки та церковні книги, що знаходились у вищеназваних церквах. Але ми сподіваємося, що ці рукописи можуть зберігатися в приватних збірках і музеях, урахувуючи географічне розташування вищеперерахованих сіл. Це може бути як територія України, так і Словаччини або Польщі. Підставою для такого припущення є факт міграції рукописів, наприклад, переписаний манускрипт у селі Прикра Ірмологіон за 1784–1785 роки знаходиться у Львові (Україна), рукопис Ірмологіону за 1803 рік, переписаний у селі Невицьке (Україна), знаходиться в Музеї української культури міста Свидника (Словаччина).

У переліку рукописів Івана Югасевича, які відомі нам тільки за літературними джерелами й датуванням, сьогодні чотири рукописи: Ірмологіон за 1778 рік, Літургікон за 1759 рік, Типікон за 1800 рік, Ірмологіон за 1800 рік. Одинадцять рукописів нині мають відоме місце зберігання: Пісенник за 1761–1763 роки, Ірмологіон за 1784–1785 роки, Октоїх за 1802 рік, Ірмологіон за 1803 рік, Рукописний збірник № 2017/64 (без початку й кінця) XVIII ст., Молитвослов або Требник за 1805 рік, Ірмологіон за 1806 рік, Ірмологіон за 1809 рік, Ірмологіон за 1811–1812 роки, Пісенник за 1811 рік, Пісенник за 1812 рік.

За складеною нами систематизацією рукописів Івана Югасевича відомо про двадцять дві книги. За відповідною хронологією датування можемо умовно поділити творчий шлях худож-

ника за такими періодами. Перший період, 1756–1760 роки, навчання Івана Югасевича в богословській школі міста Львів. Про це свідчить запис у його книзі Літургікон 1759, яка переписана в місті Львів, очевидно, під час навчання. Другий період, 1761–1795 роки, повернення до рідного села Прикра (Словаччина). Про це свідчать записи в п'яти переписаних ним книгах при церкві Архангела Михаїла: Пісенник 1761–1763, Ірмологіон 1778–1779, Пісенник 1798, Ірмологіон 1784–1785 та один Рукописний збірник № 2017/64 без початку й кінця, а також факт будівництва тої ж церкви в 1776 році, фундатором якої він був. Книги, переписані в “словацький період”, є яскравим прикладом книги періоду XVIII–XIX століть у зверненні її до ширших верств населення, завдяки чому було прагнення переписувачів в оформленні аркушів вносити сюжети із життєвої конкретики, у результаті чого ілюстрування набуло барвистості та мальовничості [6, с.146]. Саме така тенденція оформлення характерна для Ірмологіону, виконаного Югасевичем у 1784–1785 роках, і новознайденого рукопису без початку й кінця в Музеї української культури міста Свидник (Словаччина).

Третій період, 1795–1814 роки, перебування та проживання в селі Невицьке, що на Ужгородщині. Про це свідчать записи у вісімнадцяти переписаних ним книгах при церкві Покрови Пресвятої Богородиці села Невицьке: Ірмологіон 1795, Ірмологіон 1800, Типікон 1800, Октоїх 1802, Ірмологіон 1803, Псалтир 1804, Молитвослов або Требник 1805, Ірмологіон 1806, Календар 1806, Календар 1807, Календар 1809, Ірмологіон 1809 (Мукачеве), Ірмологіон 1809 (Кам'янка на Спиші), Ірмологіон 1811–1812, Пісенник 1811, Пісенник 1812.

Як бачимо з вищенаписаного матеріалу, Іван Югасевич не був “мандрованим” (мандрівним) переписувачем. Із записів його книг упродовж 1778–1812 років він пов'язав своє життя з дяковчительською професією й переважно проживав у селах Мукачівської єпархії – Прикра та Невицьке. Збережені його рукописні книги дають змогу вважати Югасевича одним із кращих ілюстраторів літургійних і світських книг не тільки на Закарпатті, але й в Україні. Детальніше ознайомлення із змістом цих пам'яток переконливо засвідчило їх унікальність, збагачує нас відомостями про творчу діяльність на ниві церковного мистецтва одного з найяскравіших представників книжного мистецтва середини XVIII – початку XIX ст. – Івана Югасевича.

Розглянемо декілька особливостей його багатогранного таланту. По-перше, він володів не тільки грамотою укладання текстової частини. З вищезгаданих літературних джерел довідуємося про те, що Югасевич писав власні вірші, складав пісні, записував усну народну творчість і цей матеріал додавав до переписаної частини Збірників, Календарів, Пісенників та Ірмологіонів. Тому часто в його манускриптах, окрім основної частини переписаного тексту, можна зустріти власні вірші, віршовані тексти з нотами, пісні-приповідки або ті, які він записував. Наприклад, у Нотний збірник за 1811 рік, складений та оздоблений Югасевичем, включено народну жартівливу пісню “На горі стояла” і привітальну “Гості собраний”. До Ірмологіонів також добирав не лише обрядово-церковні пісні, а й такі, що мали цілком світський характер [3, с.109]. На думку О.Мишанича, Іван Югасевич в окремих випадках брався до редагування та доповнення текстів до деяких українських пісень. Він припускав, що поетичний текст до ікони Хотинської та Кам'янець-Подільської, “дотримуючись галицького первовзору, досить уміло перелицьовував”. А щодо географії, то пристосував його до прославлення чудотворної ікони в Марії-Повчі, дуже шанованої закарпатськими українцями [7, с.94].

По-друге, характерним для творчості Івана Югасевича є те, що кожний його манускрипт відповідає загальній конструкції книги; від вибору формату у відповідності до змісту й зручності в користуванні, розміру полів, шрифтів та ініціалів, від загальних текстів до шрифтів для виділення, мініатюри, оздоблювальних заставок й елементів. Простежується пропорційність співвідношення між текстом, графічними оздобами та мініатюрами. Усі ці складові працюють на неповторний образ кожної книги, не залежно від періоду її створення.

По-третє, Іван Югасевич був освіченою людиною, володів декількома мовами й використовував це в рукописах. Його записи українською, латинською, словацькою, угорською мовами збереглися на оригінальних аркушах Пісенника за 1761–1763 роки, присутній запис словацькою мовою, а в Ірмологіоні за 1086 рік є запис латинською.

По-четверте, художні особливості мініатюр та оздоблення орнаментальних заставок Івана Югасевича характеризуються двома тенденціями оформлення, притаманними для періоду XVIII–XIX століть. Перша тенденція – виконання мініатюр чи сюжетно-тематичної ілюстрації

під впливом образотворчого мистецтва, зокрема, гравюри, іконопису, настінного церковного малювання. Наприклад, оформлення Пісенника за 1761–1763 роки, Ірмологіона за 1784–1785 роки, Молитвослова за 1804 рік. Друга тенденція впливу – оздоблення рукописних аркушів рослинними та геометричними заставками, які імітували деякі види декоративно-прикладного мистецтва. Прикладом можуть служити книги, знайдені в церкві Покрови Пресвятої Богородиці села Невицьке, що на Закарпатті. Отже, графічне оформлення рукописів Івана Югасевича можна проаналізувати за двома тенденціями впливу, основу яких складала, з одного боку, деякі види образотворчого мистецтва, з іншого, – декоративно-прикладного.

По-п'яте, творчість Івана Югасевича властива тим, що майстер не перемальовував механічно мініатюри чи орнаментику, як це робили інші переписувачі. Кожній мініатюрі й оздобі Югасевич надавав авторських рис у визначенні композиції, формі та кольорі. Що ж стосовно мініатюр – не зважаючи на те, що в них є деякі запозичення творів відомих авторів, І.Стрельбицького, І.Філіповича та ін., вони віддалені від академічного виконання на відміну від книжкових гравюр.

Підсумовуючи проаналізований життєвий шлях Івана Югасевича, робимо **висновок** про його рукописну спадщину, яка відзначається творчою багатогранністю. Як бачимо, він був одним із небагатьох майстрів рукописної книги, який поєднав в одній особі майстерність каліграфа, хист художника-мініатюриста й орнаменталіста, а його творчість типова особливостями, притаманними його авторській формі. Водночас у цих писемних пам'ятках зафіксовано специфічні особливості процесів становлення та розвитку регіональних особливостей, а пісенні тексти й художнє оформлення доволі показово відображають стан духовної творчості закарпатців та їх тісне спілкування із загальноукраїнським культурним простором.

Художня спадкоємність, яка збереглася в його творчості, сприяла внутрішній тенденції авторського розвитку, забезпечила збереження культурних надбань, розвиток змісту. Саме така спадкоємність забезпечує наступним поколінням засвоєння художнього досвіду, від якого відштовхується нове покоління, завдяки чому має ширший простір для творчості.

Культурна традиція, яка закріпилася в художньому досвіді Івана Югасевича в єдності змісту й форми, забезпечила адекватне мистецьке втілення сприйняття рукописної книги XVIII–XIX століть як об'єкта відображення. Керуючись попередніми традиціями як необхідною умовою існування культури й, зокрема, мистецтва рукописної книги, Іван Югасевич зберіг культурний досвід як зв'язок і взаєморозуміння поколінь. Його художнє новаторство стало тою основою, у якій закладені співвимірність і співзвучність часові, здатність здійснити розвиток нового змісту, а також відшукати, створити відповідні зображально-виразні засоби. Саме таким внеском Югасевича стала, на нашу думку, новознайдена модель “сакрального образу” рукописів. Беручи діяльну участь у дяківській справі, він не тільки створював рукописні книги, а й зберігав рідний обряд, церковний спів, мову свого народу, передавав духовні надбання, які є цінною пам'яткою церковного співу, книжкового мистецтва, для наступних поколінь, культури крайньозахідної території українського етносу.

1. Гостиняк С. Музей української культури у Свиднику / С. Гостиняк // Лист, Свидник, 06.10.98.
2. Газета угорських греко-католиків “KELET”. – 1891. – 1 листоп.
3. Запаско Я. Українська рукописна книга / Яким Запаско. – Львів : Світ, 1995.
4. Задорожний І. Невідомий Ірмолой Івана Югасевича / І. Задорожний // Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії. – Львів : Вид-во Львів. богословської акад., 2002.
5. Закарпатський обласний державний архів, ф. 151, оп. 12, од. зб. 286.
6. Логвин Г. З глибин. Давня книжкова мініатюра XI–XVIII століть / Григорій Логвин. – К.: Дніпро, 1974.
7. Мишанич О. Література Закарпаття XVII–XVIII ст. : історико-літературний нарис / О. Мишанич. – К. : Наук. думка, 1964.
8. Островський Г. Образотворче мистецтво Закарпаття / Григорій Островський. – К. : Мистецтво, 1974.
9. Петров А. Дьяк Невицкий, Югасевич, переписчикъ – художникъ. Пояснительная записка. Приложение / А. Петров // Материалы для истории Угорской Руси. Старая вьера и уния въ XVII–XVIII вв. – С.-Петербург : Императорская акад. наук, 1906. – Вып. II.
10. Панькевич І. Матеріали до історії мови південнокарпатських українців / І. Панькевич // Науковий збірник музею української культури. – Пряшів, 1970.
11. Приймич М. Перед лицем твоім / М. Приймич. – Ужгород : Карпати–Гражда, 2007.

В статтє идєт рєч ь о рукописном наследствє известного закарпатского переписчика и миниатюриста Ивана Югасевича на основе биографических данных и примерах образцов манускриптов с 1759 по 1812 годы.

Ключевые слова: *Закарпатьє, переписчики, рукописная книга, Ирмологион, миниатюры, орнаментальные заставки.*

The article deals with the manuscript heritage of Transcarpathian scribe and miniaturist Ivan Yuhasevich on the base of the biographical fundamentals and examples of manuscripts from 1759 to 1812 years.

Key words: *Transcarpathia, manuscript, miniature, Irmjlogion, print, splash.*

УДК 78.071.2: 78.072 (477, 83/86)

Наталія Толошњак

КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВІДНИХ ПІАНІСТІВ ГАЛИЧИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В МУЗИЧНО-КРИТИЧНІЙ ОЦІНЦІ БОРИСА КУДРИКА

У статті вміщено дослідницькі спостереження про концертно-виконавську діяльність видатних українських піаністів Галичини, які представлені в критично-публіцистичних виступах Бориса Кудрика на шпальтах періодичної преси Львова 20–40-х років ХХ ст.

Ключові слова: *концертне виконавство, артистична майстерність, сценічний репертуар, музично-критична оцінка.*

У музичній культурі Галичини вагоме місце займає фортепіанне мистецтво як самобутнє явище в культурному просторі України. У першій половині ХІХ ст. фортепіано в Галичині було поширене переважно в домашньому музикуванні. Однак найвизначніші досягнення фортепіанного мистецтва (творчість, виконавство, педагогіка) відносяться до міжвоєнного часу – 20–30-ті роки ХХ століття. Концертні виступи галицьких піаністів розкривають широку панораму фортепіанної музики різних стилів і жанрів, а також репрезентують нові форми реалізації фортепіанно-виконавського мистецтва, які появляються в музичному житті галицьких українців протягом означеного відтинку – речиталі, тематичні та монографічні концерти, радіовиступи й грампзаписи.

У загальному науково-бібліографічному контексті музикознавство нагромадило значну кількість статей і досліджень, присвячених вивченню творчої спадщини й концертно-виконавської діяльності львівських піаністів. Це – праці Т.Старух, Г.Блажкевич, Б.Тихонюка, Р.Савицького, Т.Воробкевич, З.Лабанців-Попко, Л.Садової, О.Немілович, Е.Жмуркевич, В.Бобицької та ін. Серед них пріоритетне місце належить дослідженням Н.Кашкадамової [1–4].

Джерельною базою ґрунтовних досліджень музикознавців завжди були архівні матеріали, спогади, листи, композиторська спадщина. Не менш вагомим у контексті сьогодення видається нам інформаційно-пізнавальний пласт, який публікували періодичні часописи Галичини першої половини ХХ ст. Ці джерела активно послуговуються для проведення досліджень як окремих об'єктів музичної культури, цілих періодів творчого процесу й музичного життя, так і яскравих особистостей, представників різних виконавських шкіл.

Тому метою нашої розвідки є систематизація й дослідження джерельного, критично-публіцистичного матеріалу Бориса Кудрика стосовно концертно-виконавської діяльності піаністів Галичини та висвітлення провідних тенденцій у репертуарній і виконавській сферах.

Музично-критична та публіцистична діяльність Б.Кудрика представлена в популярних на той час періодичних виданнях Галичини: “Діло”, “Нова Зоря”, “Мета”, “Неділя”, “Життя і знання”, “Дзвони”, “Українська музика”, “Наші дні”, “Львівські вісті”, “Краківські вісті” і складає значну кількість наукових розвідок (близько двохсот), що свідчить про надзвичайну працездатність, цілеспрямованість, організованість та інтенсивність роботи критика-музикознавця, а також про широке коло наукових інтересів музикознавця [15].

Лєвову частку публіцистичної спадщини Б.Кудрика становлять рецензії, які охоплюють широкий спектр виконавського мистецтва: вокальне, фортепіанне, хорове, ансамблеве та симфонічне. Усі його рецензії відзначаються обізнаністю, науковістю, обґрунтованістю, широтою